

Tomasz Sobieraj

WOJNA KWIATÓW

EDITIONS SUR MER

Tomasz Sobieraj

WOJNA KWIATÓW

Editions Sur Ner

Copyright © by
Tomasz Sobieraj, 2009

Copyright © by
Editions Sur Ner, 2009

Projekt okładki
Tomasz Sobieraj

Redakcja
Wioletta Witak

Fotografia autora
Monika Sobieraj

ISBN 978-83-908983-0-8

Editions Sur Ner
ul. Szkutnicza 1
93-469 Łódź

WSTĘP

Wbrew powszechnej opinii, nie wystarczy być, aby myśleć. Odwrócenie kartezjańskiego „cogito ergo sum” nie zaczarowało rzeczywistości, i pomimo trwającej już blisko wiek propagandy wychwalającej antysztukę i pusty gest, sztuka elitarna nadal powstaje, znajdując uznanie pośród tych, dla których liczy się talent, wiedza, smak i duch. Nie inaczej jest w poezji. I mimo iż głównie zajmują się nią ludzie, jak pisał Artur Sandauer, „nie tylko żadnym obcym, ale i własnym językiem nie w pełni władający”, są też indywidualności w skupieniu przywracające poezji wartości jej przynależne: refleksję filozoficzną, wagę słowa, estetyzm, wyobraźnię, świadomą kompozycję, precyzję, zwięzłość, a nawet tak wielokrotnie wyszydzane uczucia. Taką indywidualnością jest bez wątpienia Tomasz Sobieraj. Po latach spędzonych na uprawianiu fotografii artystycznej, eseju fotograficznego i stworzonej przez siebie fotoliryki, powrócił do czystej poezji, co zaowocowało wydanym na początku 2008 roku zbiorem *Gra*, który szybko zyskał miano kultowego. Poeta dokonał w nim niemożliwej z pozoru syntezy antytez: niezwyklej indywidualności i literackiego dziedzictwa, spontaniczności i dyscypliny, intelektu i impresyjności, metaforyki i dosłowności, sugestywności i precyzji, sprawiając, że określono *Grę* jako nową jakość w literaturze, nie podlegającą prostej klasyfikacji, wymykającą się krytykom i wprawiającą w rozterkę czytelników. Pod koniec tego samego roku ukazał się zbiór opowiadań artysty zatytułowany *Dom Nadzoru*, którą to książką szybko zdobył uznanie i rozgłos wśród najbardziej wymagających miłośników prozy oraz potwierdził przynależność do intelektualnego kierunku w literaturze.

Wojna Kwiatów jest kontynuacją i twórczym rozwinięciem *Gry*. Rozwinięciem, gdyż to utwory pisane z jeszcze większą swobodą poruszania się w poetyckiej materii, z większą bezpośredniością i pełniejszym zespoleniem twórcy z tematem, jednocześnie równie refleksyjne i syntetyczne jak utwory wcześniejsze. Wiersze obfitują w bogactwo środków przekazu poetyckiego – ironię, aluzję, przemilczenie, niedopowiedzenie, parabolę, kontrast – połączone z obserwacją stanowiącą często punkt wyjścia, z pozornie błahym szczegółem nakreślonym zwięźle i precyzyjnie, oraz z gęstością znaczeń. To wszystko wymaga od czytelnika wyobraźni, nieprzeciętnej aktywności intelektualnej, momentami sporej, nie tylko literackiej erudycji, nadając tym samym poezji Sobieraja etykietę elitarności. W celu zbudowania nastroju autor posługuje się sugestywnymi, jasnymi i precyzyjnymi obrazami, równocześnie wprowadza dramatyczne, realne lub całkowicie nierealne zdarzenia, tworząc niejednokrotnie poetyckie opowiadania, czasem nawet – podobnie jak Whitman, Kawafis czy Herbert – odchodzi od poezji, wydaje się, w poszukiwaniu własnej „formy bardziej pojemnej”. Formy, którą zresztą znajduje, a właściwie tworzy, z niezwykłą swobodą i wyczuciem łącząc indywidualizm i emocjonalność liryki z chłodną, zobiiektywizowaną perspektywą epiki. Poeta równie umiejętnie godzi też metafizykę z dialektyką, opis z dramatem, abstrakcję z realistycznym konkretem, unikając jednak pułapki synkretyczności, i zawsze posługując się frazą ascetycznie nieomal zwięzłą. Z kolei „alchemia słowa”, wymieszanie żywiołów apollińskiego i dionizyjskiego, szczerłość doprowadzona do granicy duchowego ekshibicjonizmu sprawiają, że czytelnik zostaje oczarowany i onieśmielony, zaskoczony i rzeczywiście wprowadzony w rozterkę. Równie niezwykła jest u Sobieraja umiejętność przedstawienia całkowicie banalnej sytuacji w sposób poetycki i sugestywny; takie sytuacje stanowią

dla niego pretekst do pointy, zawsze iskrzącej i zdumiewającej, która – mam wrażenie – często jest celem sama w sobie. Poeta, dzięki wiedzy, wyobraźni, intelektowi i, *last but not least*, porywom ducha, ujętym wspólnie w karby świadomej kompozycji, konstruuje dzieła doskonale, zachowujące jednolitość treści i formy, stanowiące powrót do kartezjańskiego „cogito ergo sum”, do matematycznej precyzji słowa trafiającego w istotę zjawiska, zgodnie z Norwidowską zasadą, by „odpowiednie dać Rzeczy – Słowo”.

W *Wojnie Kwiatów*, oprócz typowej dla twórczości Sobieraja przestrzeni, wolności i głębi myśli, znajdziemy nieposkromioną fantazję i krytykę rzeczywistości, wiersze radosne, tak rzadkie we współczesnej liryce, i mroczne; znajdziemy poetycki reportaż z „krawędzi świata” i filozoficzne przypowieści. Zaniepokoją nas wiersze heretyckie, może nawet bluźniercze, urzekną subtelne erotyki, i opisy przyrody. Poznamy utwory wielkie – nie przez napór masy słów, lecz ich wagę – i błyskotliwe drobiazgi, genialne niczym preludia Chopina; poznamy słowa pisane w uniesieniu, i z chłodnym namysłem wykształconego przyrodnika. Czytając, nie zawsze będziemy pewni kiedy poeta jest śmiertelnie poważny, a kiedy mruga okiem porozumiewawczo. Ale zawsze możemy być pewni, że to poezja najwyższych lotów, pulsujące wielością znaczeń świadectwo intelektualnej suwerenności, kultury i indywidualności artysty. Poezja poza modą i czasem.

Janusz Najder

Piramida

...To nie tak łatwo wejść i tu, gdzie wszedłeś;
to, czego dokonałeś, już wspaniałą jest rzeczą.
Bo i najniższy ten stopień – wysoko
wydźwignięty jest ponad pospolity świat.
Zanim się wejdzie na ten pierwszy stopień,
trzeba zasłużyć na to by się stać
obywatelem republiki myśli.

K. Kawafis, *Pierwszy stopień*

I

Stoję
Na szczycie Piramidy Słońca
W jakimś miasteczku
Podobno
To
Teotihuacán
Przynajmniej tak wynika z mapy
Pierzastego Węża
Twierdził
Że właśnie tutaj
Ludzie stają się
Bogami

II

Przybyłem na miejsce wieczorem
Kamienne stopnie
Wiodły mnie prosto do nieba
Gdyby nie jaszczurki

Śpiące w czerwonych płomieniach
Byłbym
Zupełnie sam

Nastała noc
Stałem na szczycie Piramidy Słońca
Gdzie rodzili się bogowie
Wyżej
Nie dało się wejść
Nagle
Skończyły się schody
I złoty pył wskazujący drogę
Nieba
Nie mogłem dosięgnąć
Zawiedziony
Rzuciłem głazy w stronę Księżyca
A on
Śmiał się wzgardliwie
(Chociaż te sińce
Na jego twarzy
To moja robota!)
Nawet zuchwałe słowa
Zazwyczaj tak pomocne
Nie działy niczego

Piramida
Ciągle milczała
Obojętna

Nie stałem się bogiem

Zmęczony
Zasnąłem koło północy
Z kamieniem pod głową
I chmurą na plecach
Śniłem
Swoj sen o potędze

III

Zbudził mnie chłód poranka
Przetarłem oczy
Uniosłem głowę
Wiedziałem:
Jestem jeszcze zbyt słaby
Dlatego
Zostałem tylko królem
Jaszczurek i węży

Ale stoję
Na szczycie Piramidy Słońca

Stoję
I widok mam
Na moje królestwo
Całkiem rozległy

Rua do Prior

Jest w Lizbonie senna ulica
Krótka i wąska
Rua do Prior
Wybrukowana
Kostką z jasnego marmuru
Skryta
W cieniu żółtych domów
Z małymi balkonami
Przed drzwiami z masywnego drewna
Gładkimi
Od czułych dotknięć
Siedzą kobiety w czarnych sukniach
Obok mężczyźni
Grają w domino
Piją Maderę z małych szklanek
Dzieci
Śmieją się
Z niezdarnych szczeniaków
Pochłoniętych zabawą
Starą piłką
I kiedy tak stoję oparty o ścianę
Pokrytą chłodnym *azulejo*
Słyszę jeszcze gwar
Sprzed pięciu wieków
Głosy kupców korzennych
Dzwony kościołów
Kroki załogi
Vasco da Gamy

Idącej do portu w Belém
A naprzeciwko...
Fernando Pessoa
Uśmiecha się
Też widzi i słyszy
To co ja..

Raport

Ostatnio
Sporo latałem po świecie
Zbierałem dane do raportu
O stanie dusz
Dla niepoznaki
Zamieniłem się
W małe skrawki nocnego nieba
Czarne kruki
Oczywiście
Nikt mnie nie rozpoznał

Raport nie był pomyślny
Dla mieszkańców Ziemi
Gardzili poznaniem
I miłością
Wielbili głupotę i zgiełk
Do tego
Uprawiali ten dziwaczny
Kult młodości
Pewni siebie
Wygнали Boga ze swoich domów
Gmachy kościołów
Też stały puste
Jedynie na górskich pustkowiach
Widywałem ślady banity
Zazwyczaj obok strumieni
Które wyraźnie
Sobie upodobał

Byłem już gotów zakończyć raport
Wnioskiem o potop
Lub totalną wojnę
Gdy nagle
Ujrzałem dwoje ludzi
Niedaleko Weixi
(To w górach Yun Ling)
Szli powoli
Ścieżką wzdłuż potoku
Oboje starzy
Podobni do siebie
Jak brzozy zrosnięte pniami
Czasem stawali
Przejęci urodą krajobrazu
Trzymali się za ręce
Uśmiechali
Dawni kochankowie
Dobre małżeństwo
Od razu to poznałem
Nawet Słońce
Pocałowało ich delikatnie
Wzruszone

Gdy doszli do małego domu
Pośród sosen
Usiedli na ganku
Pili herbatę
Patrząc na szczyty

Drzemiące pod śniegiem
Milczeli
Cichy deszcz
Poił kwiaty w ogrodzie

Było tak spokojnie

Pomyślałem
Że raport może poczekać
Kilka lat
Niech sobie umrą
Ostatni suwerenni
Szczęśliwi
Samotnie

Wieczorem

Świetlisty pielgrzym przeszedł po niebie
Zawrócił w głowach słonecznikom
Pochyliły się zawstyżone
Jak chłopcy przyłapani
Na podglądaniu dziewcząt

Obudziły się nocne motyle
Te z kolei kochają się w Księżycu
Jednak bez wzajemności – on wyraźnie
Woli namiętne szepty strumienia
W którym tak doskonale
Rozpuszcza chłodne światło

Patrzę przez uchylone okno
Ogród śni sam o sobie
Jest późno
Idę po niebieskie astry
Które tak lubisz stojące w wazonie

Spelnienie

Noc osuwała się przed świtem
Półprzytomnie
Rozedrgana jeszcze lekko
Po spełnieniu
Odurzona
Oblędnymi pieszczotami
Burzy

Patrzyłem na to z pełnym podziwem
Wdychając aromat
Niezwykle erotyczny
Poranka
Nad jeziorem Er Hai

Na jeziorze

Leżę w łodzi
Bez wioseł
W noc gwiazdzistą
Pośrodku
Nefrytowego jeziora
Niecoby pijany
Banalnym szczęściem
Spełnionego kochanka
Pilnują mnie
Cesarskie karpie
Mądre
I ciche
Niejednego już tu widziały
Szaleńca
A ja
Zasypiam
Śnię o tym
Czego nie ma

Bal u Lucyfera

Jestem kamieniem
Tej nocy białej
U wrót pałacu Lucyfera
Beztroski Wiatr
To mój kolega
Roznosi
Zaproszenia na bal

Bal to niezwykły
Chyba jedyny
Gdzie goście są martwi
Jak ja

Wybiła północ
I nadszedł czas
Tak
Słyszę ich –
Perlisty Śmiech
Razem z nimi

Pijany Obłok
Jaskinia wśród Skal
Ciągną radosnym *pas*
Podobno nawet
Piaszczysta Wydma
Zaszczyci dziś salony Zła
Symfonią –
Z ziaren piasku

I szkoda tylko
Że trwam jak kamień
Tej nocy białej
U Lucyfera bram

Kalejdoskop

Dzisiaj rano
Wstrzymałem Ziemię
Jednym ruchem
Wskazującego palca
Słońce spojrzęło zdumione

Inne planety
Zwolniły z wrażenia
Jakieś księżyce
Pospadały z hukiem
Na dno wszechświata
Łomot był straszny

Ludzie na Ziemi
Niczego nie spostrzegli
Zajęci sobotnimi zakupami
Czasem tylko
Jakiś astronom
Wydawał się zdziwiony
Jakby coś mu nie pasowało
Do teorii

W południe
Ruszyłem Słońce
Błade ze strachu
Latało jak opętane
Chcąc mi się przypodobać
Planety

Szturchały się
Niespokojne
A ja
Bawiłem się świetnie:
Przesypywałem gwiazdy między palcami
Turlałem chmury po niebie
Wpadłem na jakąś kometę
Gdy biegłem
Przejechać się Wielkim Wozem
Z Bliźniętami

Na koniec
Unieważniłem wszystkie Prawdy
I zlikwidowałem sprzeczności
Cudowny był bałagan!
Później jeszcze trochę biegałem
Z siatką na meteory
I zasnąłem

Podobno na tej Ziemi
Zginęło życie
Jakieś muchy
Zebry
Ludzie
I coś tam jeszcze...
Chyba surykatki

Trochę szkoda
Ale jutro
Zrobię sobie nowe zabawki
W drugim końcu Wszechświata

Prawdy też stworzę
Całkiem inne
Żeby nie było nudno
Przyszłym ludziom
Czy jak tam ich sobie
Ponazywam

Czternaście minut

Wiem
Podróże kształcą
Nawet bliskie
Jak ta wycieczka do Chełmna
Nad Nerem

Szeroka dolina
Na skarpie biały kościół
„Stacja obnażenia”
Matka Boska Częstochowska
Na głównym ołtarzu
Spogląda dobrotliwie
Mały jar
Oddziela świątynię
Od miejsca zagłady
Dwustu tysięcy

Witano ich serdecznie
Przed pałacem
Później szatnia w sali balowej
Wąski korytarz do łaźni
Na ciężarówce
Zgrzyt zamykanych drzwi
Kierowca wyrzuca niedopałek papierosa
Przekręca kluczyk
Przestawia małą dźwignię
Czternaście minut
Kąpieli w spalinach

I odchodach
Czternaście minut
Krzyków i torsji
A potem spokój
Już na zawsze
W pobliskim lesie

Wieczorem
Po ciężkim dniu pracy
W Sonderkommando
Piwo
Śmiech i wspólna fotografia
Na pamiątkę
Normalnie
Jak to
Po robocie

Ucieczka

I stałem się sam ziemią jałową.

św. Augustyn, *Wyznania* (II 10)

Od kiedy zabiłem Boga
Uciekam przed sobą
W drugiego człowieka
Tak bardzo boję się wolności
Uciekam przed sobą
W drugą pustkę
Płynę i zastygam
Staję się i jestem
Ale tylko
Namiętnością
Nienasyconą

Rano

Spoglądam w dół
Na cichy tapczan
Zapinając koszulę

Wkłęślorzeźba
Przedziwnego embriona
Pod całunem zmiętego prześcieradła
To mój obraz
W pamiętliwej substancji materaca
Śpi jeszcze
Kończy sen
O tłumie obłąkanych ślepców
Z łańcuchami
I ten drugi
O kryształowych kwiatach
Pożerających chmury nad miastem

Usiadłem obok
Boję się o niego
Jest taki delikatny

Potrzymam go za rękę

Gdy obudzi się z krzykiem
Przed ostatnią sceną
Nie będzie sam

Wczesna jesień

Jesień tego roku
Przyszła wcześniej niż zwykle –
Gdzieś w połowie września

Zachodnie wiatry i obfite deszcze
Całymi dniami
Smagały ogród bezlitośnie
Siedziałem więc w domu
Czytałem Heaney'a
Słuchałem staccato rynien
Na zmianę z pieśniami Karłowicza

Ósmego dnia wyrzało słońce
Dziwnie czerwone
Pewnie ze wstydu
Że dało się tak uwieść
Atlantyckim wiatrom
Znad Islandii

Pomimo starań upadłej gwiazdy
Powietrze tej jesieni było chłodne
Powoli jednak zaczynało nabrzmiwać
Zapachem zbutwiałych liści
I owoców
Leżących na trawie
Teraz ja dałem się uwieść
Niczym owad
Skuszony aromatem dojrzałych jabłek

Wyszedłem do ogrodu
Zjeść jedno
I zagrabieć liście

Madonna

Siedzi przede mną smutna
Zamyślona
Duże czerwone usta
Ciężkie piersi
Wyniosłe i mięsiste
Rozsadzają bluzkę
Rozchylone uda
Zapraszają
Zwykłego Józefa
Który pewnie
Zaraz się przypałęta
A przecież
To polska matka
Boska
Łódzka madonna
Dziewica
W autobusie linii 68

Katedra

Nie miałem na bilet
Do świątyni
Więc usiadłem u stóp
Kamiennego Jezusa
Wyjąłem nóż i chleb

Patrzyliśmy
Na radosny korowód
Wychodzący z katedry

A ona spała
Pod strażą strzelistej wieży
Wyniosła i silna
Pusta
Piękna forma
Bez Boga
I wiernych

Finał
Teatru
Krzyża
Dokonany

Puste miasto

O piątej rano
Nowy Jork jest naprawdę pusty
Jak na zdjęciach Duane'a Michalsa
To najlepsza pora
By oglądać śpiącego molocha
Bezbronniego
Gdy nie czuwa gwardia
Milionów ruchliwych ciał
O piątej rano
Nowy Jork jest naprawdę szary
Jak na zdjęciach Duane'a Michalsa
Wtedy nawet
Można polubić to miasto
Obejrzyć przez szyby wystaw
Wymarłe wnętrza
Rozgarnąć butami śnieg
Marcowego poranka
Pójść 42 ulicą
Na Grand Central
Popatrzeć na smutne pociągi
Do których jeszcze
Nikt nie wsiada
O piątej rano
Śpi nawet Midtown
I milczą dzwony u Świętego Patryka

Dziwny ten marzec
Znowu zaczyna prosić śnieg

Idę
Szuram butami
Łykam iskrzące płatki
Wracam do domu nad rzeką
Napić się kawy

Już wiem...

Wojna Kwiatów

Właściwie nie wiem
Jak długo tutaj jestem
Tkwią w tym miejscu
Dość zapomnianym
Na skraju deszczowego lasu
W wiosce pośród mokradeł
Chyba nawet czas
Omija ją z daleka
Nie widziałem tu jeszcze
Chodzącego zegara
Ani zmian pór roku
Nawet noc i dzień
Nie różnią się bardzo od siebie
Na krawędzi świata

Podobno
Zjawiłem się tutaj
Gdy zaczynały się deszcze
Znaleźli mnie na brzegu rzeki
Mali chłopcy
Wnukowie Victora
Starego rybaka
Umierałem w wilgotny ranek
Na piasku
Pośród wodorostów
I zdechłych ryb
Leżąc pod ciężkimi chmurami
Pełznącymi

Z drzew kapokowca

Jedyne co pamiętam
To ciemna woda
I błysk
Po którym
Nic już nie było

Kiedy otwieram oczy
Widzę sufit z palmowych liści
I strugi wody
Spływającej z dachu
Nie ma okien
Tylko prostokątne otwory
Zakryte siatką
Chroniącą przed owadami
Pośrodku stół
I parę krzeseł
Wypełniają szpitalny pokój
Omdlała żarówka
W konwulsjach światła
Rozjaśnia półmrok
Kiedy ktoś
W rozrzutnym geście
Włączy zabytkowy generator

Jeszcze niedawno
Pod ścianą leżał młody kapitan
Gwardii Narodowej
Miał wypalone oczy
I krwawe kikuty rąk

Pod bandażami
Rebelianci
Zostawili go przy życiu
Przestrozę
Dla niepokornych
Zmarł
Z powodu gangreny
Dzisiaj rano
Jego ostatnie słowa
„À la recherche du temps perdu”
Stanowiły dla mnie
Ponurą zagadkę

Ludzie mówią
Że płynąłem rzeką
Małą łodzią z drewna okumé
(Jej szczątki
Ponoć kołyszają się nadal
Pośród wodnych roślin)
A Les Fleurs du Mal
Jak ich nazywają miejscowi
Otworzyli ogień
Pewnie byli pijani
I chcieli się zabawić
Może też
Było zupełnie inaczej
Tutaj nigdy nic nie wiadomo
Od kiedy
Trwa Wojna Kwiatów
Nazwana tak dlatego
Że przeciwne strony

Noszą emblematy
Stalowe orchidee
Ci z jednej
Mosiężne amarylisy
Ci z drugiej

Czar niepamięci
Jest przyjemnym stanem
Można zacząć
Wszystko od nowa
Tak twierdzi Victor
Jego ciemne oczy
Nie kłamią
Znam się trochę na ludziach
Victor
Próbuje odtworzyć moje życie
Na podstawie paszportu
I strzępów notatek
Które rozważnie
Pisałem zwykłym ołówkiem
W szkicowniku
(Wszystko trzymałem
Jak zwykle
W kieszeni na piersiach)
Przychodzi tu codziennie
Opowiada miejscowe historie
O handlarzach bronią
Trupach płynących rzeką
Zbiorach manioku
Diamentach i kobalcie
Wielkich koncernach

Dla których walczą Storczyki
Przeciwko Amarylisom
Dzisiaj
Był bardziej smutny niż zwykle
Mówił o swojej córce
I wnukach
Są sami już od dawna
Jego zięć
Nie wrócił z wojny

Stary siedział przy stole
Sączył piwo
„Krokodyle są coraz grubsze
Tuczają się na ludzkim mięsie”
Powiedział
„Strach pływać po rzece
Od kiedy zasmakowały w człowieku
Miałeś dużo szczęścia Tom
Że cię nie rozszarpały
Można rzec
Masz nowe życie
W darze od twojego Boga”
„Nie wiem
Czy mój tutaj zagłada”
Mruknałem
„Ale jeśli to On
To spisał się nad wyraz dobrze”

W szpitalu nie ma już lekarza
Nie wytrzymał okrucieństw Kwiatów
Tak widowiskowych

Uciekł
Pracuje w klinice aborcyjnej
Gdzieś w Europie
Odbiera embrionom
Możność zostania ludźmi
I poznania
Ohydy tego świata
(Właściwie
To gest humanitarny)
Teraz
Rannymi najpierw zajmuje się Nyoka
(Podobno kiedyś
Był czarownikiem)
To imię oznacza węża
Rzeczywiście
Fizjonomię ma dość paskudną
Ale zazwyczaj
Jest skuteczny
Ja jestem *Blanc*
A dla niektórych *Mundele*
(to w języku lingala)
Czyli Biały
I mam prawdziwy paszport
Pewnie dlatego tak często
Przychodzi do mnie pielęgniarka
Pomaga mi wstać
Myć się
Ubiera
Zmienia pościel
Nie czuję już wstydu
Stojąc nago przed dziewczyną

Która nawet mi się podoba
A i ja
Pewnie nie jestem jej obojętny
Ma na imię Mapendo

Mapendo to w suahili miłość
I obce tutaj imię
Nie pasuje do tego kraju
Gdzie mordercy noszą kwiaty
Na mundurach
Co prawda z zimnego metalu
Ale zawsze to kwiaty
Ponure
I takie piękne

Zapytałem dziewczynę
Co miał na myśli kapitan
Uśmiechnęła się tak
Jak to potrafią tylko Czarne kobiety
I tylko w Afryce
„On bredził w gorączce
Chcesz
To ci poczytam
Tego waszego Prousta
Tutaj jest dużo
Francuskich książek”

Kiedy czytała
Tym uroczym afrofrançais
Nie słuchałem
Przyglądałem się jej pełnym wargom

I nabrzmiałym sutkom
Podobnym do tarcz wojowników
Wymyślałem zagadkowe
Kręte szlaki
Dla moich palców
Od jej szyi
Przez piersi
Brzuch
Po uda
I dalej
Do kolan
I wąskich
Bosych stóp

Zauważyła
Że nie słucham
Wzięła do ręki mój szkicownik
(Gwiazdkowy prezent od córki)
Pokazała rysunek:
Chudego kacyka
Na krzywych
Cienkich nogach
Strojnego w pióra papug
I czapkę z futra małpy
Wspartego na włóczni
Groźny –
Z nosem
Ozdobionym długą cienką kością
Która mu dodawała
Należytej powagi
Dumnie nosił stary mundur

Wojsk kolonialnych
Dziurawy i brudny
Ale z orderami
„Znasz go?”
Spytała zdziwiona
„Już dawno takiego cudaka nie widziałam”
Zapaliłem papierosa
„Przyjedź do mojego kraju
Pełno tam takich przebierańców”
Powiedziałem
Sięgając ostrożnie
Brązowych ud dziewczyny

Celny strzał
Zabił ją na miejscu
Różowe skrawki mózgu
Pokryły stary mundur
Wodza Pigmejów
Żołnierz
Z izraelskim karabinem
(Historia zaśmiała się szyderczo)
Wszedł
A ja umierałem po raz drugi
Tego roku
(Zbyteczna losu rozrzutność)
Tylko teraz
Ze strachu
„Ty
Le Blanc
Wracasz do domu
Za chwilę spalimy wioskę

Tych bandytów
Wiesz
Trzymali cię tutaj
Ponad miesiąc”

Huk i dym
Pokrywały deszczowy las
Gdy lecieliśmy helikopterem
Jednak po chwili
Ponura zieleń
Bezwzględnie wyparła wszystko
Z wyjątkiem szarego nieba
I rzeki
Czerwonej od krwi

„Kwiaty najlepiej spalić do korzeni
Wtedy już nigdy
Nie odrosną”
Krzyczał pilot
„Ten Nyoka, ich dowódca
Był poetą
Podobno nawet niezłym”
Dodał
Ścisząc głos
A ja myślałem –
Że Bóg tak potężny
Że wystarczy jedna jego myśl
By woda przestała być czerwona
Albo chociaż
By moja ręka
Powędrowała w górę

Brązowych ud Mapendo
Ale On
Pewnie odwiedzał
Jakieś bogate sanktuarium
W Licheniu na przykład
I był zbyt zajęty

Niepoprawność

Dzisiaj
Pod moim domem
Skopałem garbusa
Na koniec jeszcze
Walnąłem go pięścią
W kudłaty łeb
Żeby sobie za wiele nie myślał
A co miałem robić
Gdy wylał z krzaków
I ugryzł mnie w kostkę?
Ja wiem
Nie wolno kopać garbusów
Ani robić innych
Brzydkich rzeczy
Tylko że oni ciągle wylażą
I gryzą po nogach
Za ich słowami
Że już nie będą
Nie stoi żadna wola wykonania
A jest ich coraz więcej
Wypełzają nawet z radia
I spod telewizora
Wczoraj rano
Widziałem jednego pod prysznicem
Ale szybko uciekł rurami
Do kolegów
Więc może jednak
Kopanie garbusów

Jest konieczną samoobroną?
Zapewne
Przemoc nie zawsze
Jest nieetyczna

Nad kałużą

Nad kałużą wielką i brudną
Stali nadęci gówniarze
A woda tonią smolistą
Odbiła ich gęby pryszczate

Nad kałużą wielką i brudną
Przebiegły ich myśli marne
A woda tonią smolistą
Odbiła słowa niezdarne

Nad kałużą wielką i brudną
Zabulgotało w ubogich czerepach
A woda tonią smolistą
Odpowiedziała, jak echo

Tak stoi kałuża brudna
Stoi wielka, nieprzejrzysta

Te kałuże widzę dokoła
I gęby pryszczate poetów
I czoła od myśli wolne
I równie marnych apologetów

Gówniarzom trzeba stać i pluć
Krytykom ten nektar spijać
Artystom przed siebie iść
Mnie płynąć, płynąć i płynąć –

Cham w salonie

Na cóż czekamy, zebrani na rynku?

Dziś mają tu przyjść barbarzyńcy. [...]
Barbarzyńcy, gdy przyjdą, ustanowią prawa.

K. Kawafis, *Czekając na barbarzyńców*

Jak zwykle po południu
Popijaliśmy w salonie herbatę
Ciotka
Podła biszkopty z konfiturami
Dziadek wyjął karafkę
I napełnił kieliszki
Nalewką na rubinach
(A może to były wiśnie)
Rozmawialiśmy o Renanie
Czytaliśmy Herberta
Lekki wiatr poruszał firanki
Z ogrodu
Dochodził zapach lawendy
Mieszał się z wonią dojrzałych śliwek
I świeżo startego cynamonu
Ze swobodną anarchią
Która przystoi jedynie bogom
I naturze

Witkacy skończył rysunek
„Słyszę kroki nadchodzącego chama”
Powiedział
„Czas podciąć sobie żyły

Zgodnie z teorią Czystej Formy
Żeby było artystycznie”
Dodał
Zapalając papierosa
Nikt
Nie potraktował go poważnie
Jak zwykle

Przy drugiej herbacie
Wszedł cham
Oczywiście bez pukania
Usiadł na sofie
Beknął
Zdjął buty
I zasmrodził cały salon
Napił się prosto z dzbanka
Ciekło mu po brodzie
Na dywan
Po nim weszli kolejni
Zachowywali się podobnie
Wszyscy
Krzyczeli o konstrukcji w procesie
Artystycznym geście
Tak zwanej awangardzie
Poezji lingwistycznej
I takich tam...
Gdy zaczęli bredzić o filozofii
I literaturze
Musieliśmy wyjść
Tego by nie zniósł
Nawet Sławomir Mrozek

Ukryliśmy się w domu nad jeziorem
Pośród starych drzew
Blisko mogił naszych przodków
Przyjaciół odległych planet
I wyznawców mądrości
Tutaj nas chamy nie znajdą
Boją się duchów
I piękna

Portret artysty

Łowię gwiazdy w jeziorze
Przemawiam do zimnych posągów
Słucham obłąkanych
Nie wierzę filozofom
Przeklinam Słońce
Stąpam po wodzie
Gardzę tłumem marnym
Rozgarniam chmury rękami
Składam
Ofiary z dziewic
Na imię mam
Czterdzieści i cztery
Tak – – to o mnie
Pisał Mickiewicz
Jestem Najwyższym Artystą
Tworzę i czynię trwałym
Odsuwam od ludzkich umysłów
Granice poznania
Początek i koniec
Wszystkich rzeczy

Grób Komeniosa

To jest miejsce naszego odpoczynku
Być może nawet koniec całej wędrówki
Dotarliśmy do grobu poety Komeniosa
Na brzegu Morza Jońskiego

Grób prosty, oszczędny w formie
Owalny kamień i kamienne słowa na nim
„Tu leży Komenios, poeta niepokorny
Który ze słów uczynił zbroję
Niepokonaną przez barbarzyńców”

Patrzyliśmy na granatową wodę
Podobnie jak on, zanim postanowił
Odłożyć rylec i oddać się bardziej
Zmysłowej rozkoszy

Zostały po nim tomy poezji w bibliotekach
I ta gliniana tabliczka z ostatnim wierszem
Nieco pokreślonym
O pięknie ciała Demetriosa

Zdjęliśmy ubrania
Poszliśmy w stronę niespokojnej wody
Historia przecież
Nie musi się powtarzać

Akrobata

Postanowiłem przeskoczyć swój cień
W końcu jestem najlepszym akrobata
Więc kto miał to zrobić
Jeśli nie ja?

Rankiem
Wziąłem rozbieg
I wybiłem się
Z Oros Parnassos
Koło Delf
Poszybowałem –
Hermes spojrział z podziwem
Na mój podniebny lot
„Machaj nogami, kręgosłup prosto!”
Wołał
Leżąc na brzegu Samos
Z jakąś Najadą
Apollo strzepnął piasek z chlamidy
„Na Lesbos w lewo”
Krzyknął wesoło –
Znał moją skłonność
Do smagłych dziewcząt
Znad Kallonisu
Jednak tym razem
Chciałem tylko
Przeskoczyć swój cień
I rzeczywiście – zniknął

Pode mną białe wyspy Aigaiou
Wokół cichy wiatr
Z dołu
Dochodziły głosy podziwu tłumów
Zebranych na placach Kos
I Iraklionu
A wszystko tak
Jak w spokojnym śnie
Tylko samotność
Ogarnęła mnie jak zawsze
Gdy wyznaczam sobie
Wysoki cel

Wylądowałem koło Argos
Mój cień już tam był
Czekał od rana
(Ten to ma intuicję)
Trochę zły
Że go przeskoczyłem
Ale padliśmy sobie w ramiona
W końcu jesteśmy razem
Tyle lat
A jutro
Pójdziemy pieszo do Koryntu
I dalej do domu
W Oros Parnassos
Koło Delf

Grota Awernu

Siedziałem pod pieczarą
Szeroko rozwartą i czarną
Dokładnie taką
Jak grota Awernu

Zaglądałem do wnętrza
Pochylając się niebezpiecznie
Nad wilgotną czeluścią
Wdychałem
Kuszący zapach piekieł

Zabrakło mi jednak
Odwagi Eneasza

Absolutna doskonałość

I ujrzał Atanazy jakby nie w naszej codziennej,
pocziwej a w jakiejś psychicznie nie-euklidesowej,
riemannowskiej przestrzeni cały pokój jako jedną wielką
świętynię dziwności. Przedwieczna [...] harmonia
absolutnej doskonałości objęła cały świat.

S. I. Witkiewicz, *Pożegnanie jesieni*

Niekiedy
Nawet zwykły guzik marynarki
Staje się punktem absolutnej doskonałości
Takim A na płaszczyźnie l
Wcale nie najmniejszym i bezwymiarowym
Przechodzą przez niego
Wszystkie proste wszechświata
Wdzięcznie ocierając się o siebie
Ciepłymi udami
Dają tony – kawowe i herbaciane
Dyszą wilgotną czerwienią
Z domieszką fioletu
Zaś gdy z czasem
Obraz staje się n -wymiarowy
Jęczą w rozkoszy artystycznej destrukcji
Przywarte do siebie płaskimi brzuchami
Podziwiam je ze zrozumieniem
Patrzę godzinami
Potem znowu
Wracam do siebie

Kamień

Wziąłem do ręki kamień
Taki zwykły, szarobiały
Jakich pełno w tej okolicy

Był tak zwyczajny
I niedoskonały
Że nie mógł mnie niczym zadziwić
Wypuściłem go z ręki
Niedbale

Upadł na inny kamień
Równie niedoskonały
Z rozpaczony
Ostatkiem woli
Podzielił się na pół

Ukazał w sobie
Formę doskonałą
Amonita

I tak wyrwałem tajemnicę
Skrytą w banalnej formie
Kamienia

Dom na wzgórzu

Skromna trawa porasta wzgórze
Bogatsza gdzieniegdzie haftem kwiatów
Dwie drogi prowadzą do domu
Dzisiaj nikogo na nich nie było
Jednak wieczorem przyjdą goście – –
Więc pójdę zerwać brzoskwinie
Z piwnicy przyniosę wino

Stora Dimun

Więc to tak ma wyglądać życie po śmierci?
Kamienny dom na klifie Stora Dimun
I bezkres oceanu?
Zupełna samotność
Której nie zakłóci przypadkową wizytą
Choćby wędrowny ptak?
Nawet drzew tutaj nie ma ani krzewów
Tylko trawa
Kwiaty i kamienie
Gdzieniedzie
Kości starych wielorybów
Rzuconych na brzeg
Bez troską siłą fal

Właściwie
Marzyłem o takim miejscu surowej urody
Całe życie
I proszę, marzenia się spełniają
Dostałem na własność szmaragdową wyspę
Ze skalistą górą pośrodku
Nad leniwym okiem jeziora
Dom z książkami
Nawet przybory do pisania
W najlepszym gatunku
Wszystko
Na całą wieczność

Z początku
Trochę byłem rozczarowany
Brakiem drzew
Czy najskromniejszych choćby krzewów
Z którymi zawsze mógłbym porozmawiać
Gdyby samotność
Stała się zbyt natrętna
Ale przecież
Taka wyspa na własność
To hojny dar
Trzeba tylko
Umieć go wykorzystać
Zresztą, kamienie też potrafią słuchać
I mówić, gdy zechcą

I tak rozmyślam
Budując wieżę morskiej latarni
Z białych kamieni Stora Dimun:
Czy kiedyś
Będziemy tutaj razem
Łowić ryby i czytać wiersze dawnych poetów
Albo wędrować dokoła wyspy
Szczelnie okryci przed słonym wiatrem?
Czy będziemy
Pełni podziwu
Dotykać swoich ciał
Stojąc przed lustrem
Jak to nieraz robiliśmy rano?

Pewnie tak
Skoro marzenia się spełniają
Przynajmniej te skromne i najbardziej skryte
Muszę tylko
Wybudować morską latarnię
Później wykopać torf
Na jasny płomień nocą
I pozbierać kości
Na słup dymu w dzień
By wskazać ci miejsce
Nasze ostatnie

W ogrodzie

Zrywaliśmy śliwki w ogrodzie
Wspięci wysoko i nadzy
Pośród gałęzi starego drzewa
Świeciło słońce
Szumiały liście i owady
Opętane jak my
Ostatnimi dniami lata
Nasze palce spotykały się nieraz
Na małych planetach
Wtedy
Czyniliśmy porządek zielonego wszechświata
Z podwójną siłą
Owoce
Lepkie od soku
Wrzucaliśmy do starego wiadra
Niektóre zjadaliśmy od razu
Podając sobie do ust
Te najbardziej dojrzałe
Słodkie krople
Spływały nam po piersiach

Lecz gdy nasyceni i spokojni
W półśnie leżeliśmy na werandzie
Żaden głos nie dochodził spośród drzew
Nie było też widać ruchu liści

PRZYPISY

Piramida

K o n s t a n d i n o s K a w a f i s (1863 - 1933) - grecki poeta, twórca liryki niezwykle przemyślanej i poddanej „kontrolni filozoficznej”; drukował na własny koszt w postaci kart i broszur, wiersze odrzucał, niszczył, przerabiał i poprawiał do końca życia; te, które uznał za najlepsze, zebrał w księdze *Ekdota Poimata* (153 utwory) wydanej w 1935 r. przez spadkobierców poety.

P i r a m i d a S ł o Ń c a - budowla w Teotihuacán, wys. 65 m, miejsce kultu religijnego, zbudowana z cegieł adobe i kamiennych płyt ułożonych w strome, wąskie stopnie.

T e o t i h u a c á n - miasto na Wyż. Meksykańskiej z początku n.e., w tym czasie jedno z sześciu największych miast świata; nazwa T. w jęz. nahuatl oznacza „miejsce, w którym ludzie stają się bogami”; obecnie stanowisko archeologiczne.

P i e r z a s t y W ą ż (Quetzalcōātl) - jeden z najważniejszych bogów Mezoameryki; bóg wiatru, nieba i ziemi, nakazywał samodoskonalenie moralne.

Z o s t a ł e m t y l k o k r ó l e m / J a s z c z u r e k i w ę ż y - królem tarzańskich węży obwołał się Witkacy, Królem Jaszczurem Jim Morrison.

Ś n i ł e m / S w ó j s e n o p o t ę d z e - zbiorem poezji *Sny o potędze* debiutował w 1901 r. Leopold Staff.

Rua do Prior

A z u l e j o (wym. azulejo) - płytki ceramiczne pokryte szkliwem; tworzone z nich mozaiki, głównie z motywami historycznymi lub biblijnymi; w Portugalii od XV wieku ozdabia się nimi elewacje budynków; rozpowszechnione na Płw. Iberyjskim przez Maurów w XI w.

V a s c o d a G a m a (1469? - 1524) - portugalski żeglarz i odkrywca, jako pierwszy Europejczyk dotarł drogą morską do Indii.

B e l é m (port. Betlejem) - dzielnica Lizbony, główny port miasta w czasach kolonialnej potęgi Portugalii, stąd w 1497 r. wypłynął do Indii Vasco da Gama; w miejscu, gdzie się modlił przed wyprawą postawiono arcydzieło architektury manielińskiej - klasztor Hieronimitów, w którym pochowano sławnego żeglarza oraz poetów: Luisa do Camõesa i Fernando Pessoa.

F e r n a n d o P e s s o a (1888 - 1935) - portugalski poeta, zwykle publikował pod nazwiskami zmyślonych postaci (heteronimów); największe jego dzieło *Livro do Desassossego* (*Księga Niepokoju*) napisane pod heteronimem Bernardo Soares (księgowy - introwertyk) wydano dopiero w 1982 r.

Raport

W e i x i - miasto w Chinach w prowincji Yunnan.

Y u n L i n g - „Zachmurzone Góry”, pasmo górskie o wys. ponad 4000 m n.p.m. w Chinach w prow. Yunnan.

Spełnienie

E r H a i - górskie jezioro w Chinach na wys. 1980 m n.p.m. w prow. Yunnan.

Czternaście minut

C h e ł m n o n a d N e r e m (niem. Kulmhof) - miejscowość, w której Niemcy założyli w grudniu 1941 r. pierwszy na terenie Polski obóz zagłady. Zamordowano w nim wg. różnych źródeł od 152 do 350 tys. osób, głównie Żydów z łódzkiego getta i Wielkopolski, 4300 Cyganów, grupy Polaków, jeńców radzieckich i 82(?) dzieci z czeskiej wsi Lidice. Do 1997 r. na miejscu kaźni był punkt skupu bydła i świń.

Ucieczka

ś w . A u g u s t y n (354 - 430) - rzymski filozof, teolog, w młodości także poeta i nauczyciel retoryki, jeden z Ojców Kościoła, autor filozoficznych koncepcji w duchu platońskim (teocentryczna teoria bytu, teoria poznania, etyka - teodycea, predystynacja) i własnej koncepcji czasu; stworzył względnie spójny system odrzucony przez Kościół na soborze trydenckim (1545 - 1563) na rzecz teorii Tomasza z Akwinu. Urodził się i przebywał głównie w Afryce pn., gdzie od 396 r. do śmierci był biskupem Hippony (obecnie Annaba).

Puste miasto

D u a n e M i c h a l s (1932) - autor fotografii sekwencyjnych i narracyjnych; cykl *Empty New York* z 1964 roku przedstawia puste wnętrza typowych miejskich obiektów: sklepów, barów, zakładów usługowych itp. Inspiracją dla Michalsa były fotografie Paryża, które zrobił na początku XX wieku Eugène Atget.

Wojna Kwiatów

K a p o k o w i e c - drzewo z rodziny welniakowatych, dorasta do 70 m, owoce w postaci żółtozielonych elipsoidalnych torebek są wypełnione żółtawym włóknem (kapokiem) dawniej wykorzystywanym do wytwarzania kamizelek i kół ratunkowych, obecnie np. materacy; odmiana *Ceiba pentandra guinensis* rośnie w zach. Afryce.

À la recherche du temps perdu - *W poszukiwaniu utraconego czasu*, tytuł powieści Marcela Prousta, w której większą rolę autor przypisał reminiscencjom, introspekcjom, psychoanalizie, filozofowaniu w stylu bergsonowskim, niż uporządkowanym w czasie wydarzeniom, czyli intrydze i akcji; w tytule polskiego tłumaczenia zwykle używa się wyrazu „straconego”, ja wolę tłumaczyć „utraconego”, co bardziej odpowiada duchowi dzieła.

Okumén - drzewo z rodziny osoczynowatych; drewno okumé służy do wyrobu m. in. łodzi.

Les Fleurs du Mal - Kwiaty Zła, tytuł zbioru wierszy Charlesa Baudelaire'a, „poety przekłętego”. W twórczości poruszał tematy grzechu, brzydoty, erotyki, prostytucji, życia marginesu społecznego, buntował się przeciwko religii i normom społecznym, wielokrotnie oskarżany o obrażę moralności.

Nad kalużą

parafraza *Nad wodą wielką i czystą...* Adama Mickiewicza.

Cham w salonie

Ernest Renan (1823 - 1892) - francuski filozof, historyk, filolog i pisarz. Otrzymał niższe święcenia kapłańskie, jednak pod wpływem nauki odrzucił tradycję katolicką. Nazywany bluźniercą, krytykował Biblię, negował boskość Chrystusa uznając go wyłącznie za doskonałego człowieka; oskarżany o antykatolicyzm i antysemityzm. W filozofii Renan był przedstawicielem sceptycyzmu w pozytywizmie, ale w swoim filozoficznym testamencie *Examen de conscience philosophique* stał się sceptyczny nawet wobec sceptycyzmu. Renan twierdził, że nie można poznać prawdy, że należy być jedynie widzmem w teatrze życia i z tego czerpać przyjemność; podawał w wątpliwość wszelką moralność i różnicę między dobrem i złem, czego konsekwencją był hedonizm. Nie wierzył w ludzkość, uważał że masy stanowią jedynie glebę, na której wyrastają geniusze, zaś gdy masy dochodzą do głosu (demokracja) racjonalność życia obniża się.

Zbigniew Herbert (1924 - 1998) - poeta, eseista, dramaturg; tworzyłem jego poezji są mity, historia, dzieła sztuki, bohaterem często jednostka, której etyczną powinnością jest stawianie beznadziejnego w zasadzie oporu biegowi historii. Bóg u Herberta to z jednej strony zimny, doskonały i odległy stwórca, z drugiej bezsilny odkupiciel. Poeta nie godzi się z upadkiem sacrum, z chaosem świata, uważa, że wbrew wszystkiemu należy być wiernym nawet umarłemu Bogu; wskazuje na rozmycie granic między dobrem a złem, degenerację języka, powszechną dewaluację wartości.

Witkacy, Stanisław Ignacy Witkiewicz (1885 - 1939) - filozof, wizjoner, największy artysta XX wieku i jeden z największych w historii; dramaturg, pisarz, malarz, rysownik, publicysta, teoretyk sztuki, fotografik, komponował również muzykę, pisał wiersze. Wszechstronnie i dogłębnie lecz nieformalnie wykształcony, bezwzględny nonkonformista, uczestnik I wojny światowej i rewolucji bolszewickiej, uprawiał ponurą historiozofię, obawiał się „kroków nadchodzącego chama”, przewidział upadek sztuki i przekształcenie „tzw.

ludzkości” w „szczęśliwe maszyny” niezdolne do niczego innego poza tępą konsumpcją. Niedoceniany, niezrozumiany i wykpiwany zarówno za życia jak i po śmierci, zwalczany przez akademicką ćwierćinteligencję, ceniony jedynie w środowiskach prawdziwie intelektualnych. Swoimi teoriami wyprzedził zarówno czasy sobie współczesne, jak i dzisiejsze.

S ł a w o m i r M r o ż e k (1930) - dramaturg, prozaik, rysownik, satyryk, przedstawiciel teatru absurdu; krytykował polską rzeczywistość, dwukrotnie emigrował z Polski, w r. 1963 i w 2008.

Akrobata

C h ł a m i d a - męska szata sięgająca do połowy uda, wykonana z jednego kawałka materiału spinanego zwykle na ramieniu; od czasów Aleksandra Macedońskiego płaszcz królewski, dekorowany purpurowym pasem.

K a l l o n i s - zatoka na wyspie Lesbos

A i g a i o n - grecka nazwa Morza Egejskiego

Wczesna jesień

S e a m u s H e a n e y (1939) - poeta irlandzki; w utworach porusza tematykę lokalną (np. konflikt w Ulsterze), opisuje życie prostych ludzi, przeszłość własnej rodziny, banalne zdarzenia; laureat Nagrody Nobla w 1995 r.

M i e c z y s ł a w K a r ł o w i c z (1876 - 1909) - wybitny kompozytor, fotografik, taternik i publicysta; studiował też nauki przyrodnicze i filozofię; zginął w Tatrach.

Kamień

A m o n i t y - żyjąca głównie w jurze i kredzie podgromada morskich głowonogów, zwykle o symetrycznej, płaskiej, spiralnej skorupie średnicy do 2 m; skamieniałości amonitów można znaleźć w Tatrach, Górach Świętokrzyskich, na Wyżynie Krakowsko-Częstochowskiej, Roztoczu. Rysunek na okładce *Wojny Kwiatów* przedstawia amonita.

Stora Dimun

S t o r a D i m u n - bezludna wyspa w archipelagu Wysp Owczych.

SPIS TREŚCI

str.	1	Wstęp
	5	Piramida
	8	Rua do Prior
	10	Raport
	13	Wieczorem
	14	Spełnienie
	15	Nad jeziorem
	16	Bal u Lucyfera
	18	Kalejdoskop
	21	Czternaście minut
	23	Uciezka
	24	Rano
	25	Wczesna jesień
	27	Madonna
	28	Katedra
	29	Puste miasto
	31	Wojna Kwiatów
	42	Niepoprawność
	44	Nad kałużą
	45	Cham w salonie
	48	Portret artysty
	49	Grób Komeniosa
	50	Akrobata
	52	Grota Awernu
	53	Absolutna doskonałość
	54	Kamień
	55	Dom na wzgórzu
	56	Stora Dimun
	59	W ogrodzie
	60	Przypisy

EDITIONS SUR MER

Tomasz Sobieraj to takie dziwne zjawisko,
które niektórym krytykom „nie pasuje do teorii”.
Poeta „pustych ulic”
zaludnianych coraz to innym profilem Boga
(choćby był on tylko drugim człowiekiem, czyli pustką),
nie daje się sklasyfikować.
Uparcie wrzucany za każdym razem do innej szuflady,
wciąż wystaje. Niepokorny i niepoprawny. Niepogodzony.
A kiedy już będziecie gotowi podjąć z nim filozoficzny dyskurs
„ukryje się w domu nad jeziorem, pośród starych drzew”.
Bo, zgodnie z tym co pisał Hebbel,
publiczność trzeba traktować jak każdy żywiol.
A poeta jest po to, aby ludzkość śniła jego sny.

Jan Siwnir

978-83-908983-0-8

9 786330 898308 >